

Для подолання цієї проблеми необхідними є комплекси відповідних заходів – програми екстреної та довготривалої допомоги жертвам насильства та їхнім сім'ям, спеціальні програми просвіти, зокрема тренінги з попередження насильства в молодіжному середовищі, консультування та психологічної корекції для кривдника, жертви, інших членів сім'ї. Особливу увагу слід звернути на безпеку жертви. Практики (фахівці) повинні робити кроки, спрямовані на охорону жертви від небезпечної поведінки як під час, так і після закінчення програми реабілітації [5].

Отже, насильство в сім'ї – соціальна проблема, яка потребує вирішення як на соціально-психологічному рівні, так і на державно-правовому. Суспільство має переоцінити своє ставлення до необхідності захисту та підтримки жертв домашнього насилля, оскільки це не є проблемою однієї родини.

Література

1. Попередження і викорінення насильства щодо жінок: українське законодавство / Ліга жінок – виборців України «50/50». – Київ, 1999. – 40 с.
2. Про попередження насильства в сім'ї : Закон України від 15.11.2001 // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 10. – Ст. 70.
3. National Coalition Against Domestic Violence (NCADV) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ncadv.org>.
4. Матола В.В. Україні від насильства в сім'ї потерпає 60% дітей / В. Матола [Електронний ресурс]. – <http://tyzhden.ua/News/78334>.
5. Ткаченко І.М. Теоретико-кримінологічна характеристика факторів, що обумовлюють насильство в сім'ї / І.М. Ткаченко // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2013. – № 6-1. – С. 80-83.

Наливайко Лариса Романівна

доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри загальноправових дисциплін
юридичного факультету,
Заслужений юрист України

Савіщенко Ангеліна Віталіївна

студентка Навчально-наукового інституту
заочного навчання та підвищення кваліфікації

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

АДМІНІСТРАТИВНЕ СУДОЧИНСТВО В УКРАЇНІ: ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Актуальні проблеми забезпечення прав, свобод та інтересів людини і громадянина у сфері публічних правовідносин сьогодні не мають ґрунтовного вирішення, що обумовлюється відносно невеликим часовим виміром функціонування української адміністративної юстиції. Проте широка перцепція стану адміністративного судочинства в Україні в його ретроспективно-

перспективному й квантитативно-якісному векторі дає змогу, виходячи з основоположних функцій держави, всеохоплююче дослідити та спрогнозувати напрями розвитку Української державності.

Проблемам аналізу адміністративного судочинства, адміністративної юстиції в Україні, формування нової доктрини адміністративного процесуального права присвячено праці багатьох вчених-адміністративістів, теоретиків та конституціоналістів, серед яких: В.Б. Авер'янов, О.М. Бандурка, В.М. Бевзенко, А.С. Васильєв, І.П. Голосніченко, Т.О. Коломонець, О.В. Кузьменко, С.В. Ківалов, Р.О. Куйбіда, О.І. Миколенко, Л.Р. Наливайко, О.М. Пасенюк, М.Ф. Стахурський, В.С. Стефанюк, С.Г. Стеценко, О.В. Фатхутдінова та ін. Однак дане питання досліджувалось фрагментарно в рамках масштабної правової проблематики, що відкриває перспективу до глибокого, змістовного вивчення зазначеного феномену.

Історико-правовий підхід до окреслення значущості адміністративного судочинства в Україні вказує на появу адміністративної юстиції ще у XVI-XVII століттях. А протягом XVIII-XIX століть тогочасна адміністративна юстиція зазнає активного розвитку і появи принципово нових її елементів: починає своє функціонування таке правове явище, як «нагляд», що здійснювали Сенат і прокуратура.

Вже у 1917 році ідея адміністративної юстиції набула нових рис у вигляді виданого Тимчасовим урядом закону «Про створення суду з адміністративних справ». Предметом тогочасного адміністративного судочинства були спори між державними органами й органом самоврядування, а також громадськими організаціями. Проте у 1920-1950-ті роки розвиток адміністративної юстиції майже припинився. Лише в 1987 р. прийнято Закон СРСР «Про порядок оскарження в суді неправомірних дій посадовців, якими завдано шкоди громадянам».

З прийняттям Акта проголошення незалежності України, відповідно до якого Україна стала незалежною самостійною державою і на її території набули чинність виключно Конституція та закони України, створення системи законодавства було основним завданням державотворення. Першими кроками до реформування судової системи стали Концепція судово-правової реформи в Україні, схвалена Постановою Верховної Ради України від 28.04.1992, та прийнятий Закон України «Про статус суддів» від 15.12.1992.

Концепція судово-правової реформи в Україні започаткувала поетапне формування системи адміністративних судів: Вищого адміністративного суду України, апеляційних та місцевих адміністративних судів. Концепція також визначила основні етапи здійснення реформ, завдань, які потрібно було вирішити в процесі її проведення, та основи побудови системи адміністративного судочинства, шляхи розвитку адміністративного законодавства [3, с. 18].

З огляду на політико-модифікаційну особливість, вирішення проблеми адміністративних судів не мало свого місця у правовій площині аж до 1996 р. – до прийняття Конституції України, де знайшла закріплення стаття 55 – що-

до універсального права на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб [4]. У свою чергу, Концепція адміністративної реформи в Україні, затверджена Указом Президента «Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні» від 22.07.1998, практично поклала початок розбудови адміністративної юстиції.

Таким чином, реалізація захисту прав, свобод, інтересів людини та громадянина у сфері публічних правовідносин в Україні мала таку нормативну послідовність:

- 1992 рік – Концепція судово-правової реформи задекларувала створення адміністративних судів;
- 1996 рік – закріплення в Конституції України (ст. 55, 124) функції судового контролю у формі адміністративної юстиції як невід’ємної складової судової влади поряд з іншим основним елементом – правосуддям;
- 1998 рік – Концепція адміністративної реформи обґрунтувала роль адміністративної юстиції як форми судового контролю за діяльністю органів державної виконавчої влади;
- 2002 рік – прийняття Закону України «Про судоустрій України», де вже на законодавчому рівні визначено остаточне існування адміністративної юстиції в Україні;
- 1 жовтня 2002 р. – Указ Президента «Про створення Вищого адміністративного суду України»;
- 6 липня 2005 р. – ухвалення Верховною Радою України Кодексу адміністративного судочинства, в якому окреслено повноваження адміністративних судів щодо розгляду адміністративної юрисдикції, порядок звернення до адміністративних судів і порядок здійснення адміністративного судочинства;
- 1 вересня 2005 р. – початок першого розгляду адміністративних справ Вищим адміністративним судом України.

Отже, заснування Вищого адміністративного суду України та поетапне формування мережі адміністративних судів стало важливим чинником на шляху розбудови в Україні правової держави та забезпечення прав, свобод й інтересів людини і громадянина у сфері публічних правовідносин. Історико-правовий підхід проілюстрував ефективність захисту прав людини в адміністративних судах. Але відповідь на питання про їх подальшу перспективну, повноцінну правову діяльність буде надана за умови дотримання державними органами та інституціями захисту прав людини в Україні. Практика Європейського суду з прав людини демонструє, що порушення того чи іншого права заявника є здебільшого результатом недосконалості законів або відсутності належного законодавства.

Підсумовуючи викладені обставини здійснення адміністративного судочинства в Україні в історико-правовому аспекті, слід дійти висновку, що адміністративні суди, спираючись на свої рішення, правові позиції, є впливовим чинником формування суспільних настроїв та запорукою існування і зміцнення української державності.

Література

1. Авер'янов В. Адміністративне право України: доктринальні аспекти реформування / В. Авер'янов // Право України. – 1998. – № 8. – С. 12.
2. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 35-36, № 37. – 446 с.
3. Коліушко І.Б. Адміністративні суди для захисту прав людини чи інтересів держави? / І.Б. Коліушко, Р.О. Куйбіда // Право України. – 2007. – № 3. – С. 18-19
4. Конституція України // Офіційний вісник України. – 2010. – № 72/1. – С. 25-98
5. Пасенюк О. Адміністративне судочинство: стан та напрямки розвитку / О. Пасенюк // Вісник Вищого адміністративного суду України. – 2011. – № 3. – С. 3-12.

Грицай Ірина Олегівна

кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри соціально-гуманітарних
дисциплін юридичного факультету

Сапоговська Ірина Олегівна

слухач магістратури юридичного факультету

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

**ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ
ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ В УКРАЇНІ**

Проблема гендерної рівності сьогодні стає ще більш актуальною, ніж у минулих століттях. З давніх часів спостерігалась нерівність між чоловіком та жінкою, приклади з історії показують, що в деяких етнічних групах жінка не мала жодного голосу під час вирішення навіть домашніх, не кажучи вже про державні справи. Жінкам не дозволялося голосувати, бути обраними до державної громади, що зараз на сучасному етапі розвитку має назву гендерної нерівності на основі статевої приналежності. Україна як демократична держава має однією з пріоритетних загальних засад, закріплених Конституцією України, перш за все рівність усіх перед законом. Гендерна нерівність зустрічається в багатьох сферах життя, в першу чергу наприклад, при працевлаштуванні. Сьогодні дуже багато науковців пишуть про проблему забезпечення гендерної рівності в Україні, де права чоловіка та жінки є рівними. Серед науковців, які займаються проблематикою гендерної нерівності, можемо назвати таких, як О. Руднева, Т. Мельник, О. Костенко, О. Подільчак, О. Сулова, К. Чижмар та ін. [1, с. 219].

Забезпечення прав і свобод людини визначає сьогодні діяльність держави, а творення нових форм суспільних відносин між статями на основі світових загальнолюдських стандартів дотримання прав людини є необхідною умовою перебудови України в контексті світового співтовариства, розбудови